

TVU novičke

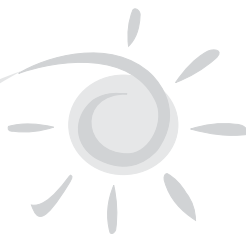
2/2003

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

13. - 19.10.2003

2 0 0 3

Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik,
nacionalna koordinatorica TVU, Nevenka Kocijančič,
urednica

Oblikovanje: David Fartek

Prelom: Solos d.o.o.

Tisk: Tiskarna Štok

Naslov uredništva:

Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana

Telefon: 01 5842 560

Telefaks: 01 5245 881

Elektronska pošta: zvonka.pangerc@acs.si,
nevenka.kocijancic@acs.si

Spletna stran:

<http://tvu.acs.si>

Naklada: 2.200 izvodov

ISSN 1408-6751 TVU-Novičke (slovenska izdaja-tiskane)

ISSN 1581-3746 TVU-Novičke (slovenska izdaja-online)

September 2003

TVU-Novičke so skupno glasilo izvajalcev izobraževanja in učenja v Sloveniji, ki jih združuje zanimanje za projekt Teden vseživljenjskega učenja in aktivno sodelovanje v njem. Bilten je namenjen obveščanju o pripravljalnih, temeljnih, spremljajočih in sklepnih dejavnostih Tedna, spodbujanju in koordiniranju sodelujočih ter izmenjavi njihovih izkušenj.

Tokrat preberite:

Teden vseživljenjskega učenja 2003	2
★ Tik pred zdajci	2
★ 7. andragoški kolokvij	4
★ E-promocija	5
★ Sponzorji in donatorji za <i>Slovenijo, učečo se deželo!</i>	6
★ Sodelovanje na Festivalu ELI 2003	6
★ Sodelovanje med snovalci TVU in Študentsko areno	8
Priznanja Andragoškega centra Slovenije za leto 2003	10
★ Dobitniki priznanj ACS za leto 2003	10
Mednarodno sodelovanje	23
★ Regionalni festival učenja Jugovzhodne Evrope 2003 in TVU-Grundtvig	23
★ Primeri medkulturnega in prekmejnega sodelovanja ter ustvarjalnega sprejemanja drugačnosti	24
Organizacija dela za projekt Teden vseživljenjskega učenja 2003 na Andragoškem centru Slovenije	27
Pomembnejši datumi	28

Teden vseživljenjskega učenja 2003

★ Tik pred zdajci

Letošnji Teden vseživljenjskega učenja bomo na državni ravni odprli prej, kot je bilo v navadi. Medtem ko je prejšnja leta Andragoški center Slovenije vabil na **slovesno odprtje in podelitev priznanj za izjemne dosežke v izobraževanju odraslih** prvi dan v Tednu, smo se tokrat odločili, da to osrednjo prireditev izpeljemo že v **petek, 10. oktobra**. Na ta način želimo izvajalcem in koordinatorjem TVU, ki so v uradnem terminu Tedna (od 13. do 19. oktobra) zaposleni z lastnimi prireditvami, omogočiti, da na odprtju sodelujejo. Nekateri se namreč lahko znajdejo tudi v vlogi dobitnika ali pa predlagatelja priznanj ACS, zato je prav, da upoštevamo večkratne pripombe, omenjene v anketah TVU, in prireditev izpeljemo ločeno od dogodkov na krajevni ravni.

Druga prireditev na državni ravni – **7. andragoški kolokvij** na temo *Sodobni vidiki izobraževanja in motivacije odraslih* - uokvirja TVU z druge strani. Številni tuji in domači strokovnjaki se bodo v Ljubljani zbrali **17. in 18. oktobra**, da bi izmenjali svoja mnenja o tej aktualni tematiki.

Če sodimo po lanskih podatkih, lahko na krajevni ravni tudi letos pričakujemo blizu 600 prireditev in okrog 3.000 prireditev - te bodo slovensko javnost opozarjale na potrebnost, pomembnost in vsenavzočnost učenja. Ene bodo potrjevale namero: učim se zato, da si pridobim znanje in razumevanje, oboje tako zelo potrebno v družbi znanja. Druge bodo poudarjale pomen učenja za pridobitev spretnosti in veščin, potrebnih na delovnem mestu – v današnjih razmerah, ko se zahteve za delovno usposobljenost neprestano večajo in spreminjajo. Tretje bodo prikazovale pomen učenja za stalno preseganje samega sebe, za osebnostno rast in razvoj odgovornega, osveščenega in ustvarjalnega posameznika. Četrte priredite bodo apelirale na našo sposobnost odprtosti ter miroljubnega in dejavnega sožitja v skupnosti. Tako bodo pokriti vsi štirje vidiki učenja, ki jih Jacques Delors omenja v knjigi Učenje, skriti zaklad in ki človeka usposablja za vse vloge, ki jih v življenju prevzema.

Posebna pozornost bo letos, v Evropskem letu invalidov, namenjena vlogi vseživljenjskega učenja pri izboljšanju kakovosti življenja oseb s posebnimi potrebami. Tematski koordinatorji TVU bodo poskrbeli za to, da bodo sistematično zastopana tudi področja, ki jih pokrivajo uradi in območne službe Zavoda RS za zaposlovanje, Turistična zveza Slovenije in Zveza tabornikov Slovenije. Sodelovanje smo vzpostavili tudi s študentsko populacijo, tako da bo njihov festival Študentska arena vpet v TVU in obratno. Po drugi plati bodo območni koordinatorji pa tudi številni samostojni izvajalci TVU pripomogli k temu, da bo utrip festivala mogoče začutiti v vseh večjih mestih in na podeželju, v vrtcih in šolah, v ljudskih univerzah in zasebnih

izobraževalnih organizacijah, knjižnicah, društvih in mnogih drugih okoljih, celo prek interneta ter radia in televizije.

Prav bi bilo, da bi se na prijazna povabila vseh, ki bodo v TVU odprli svoja vrata, odzvali, jih nagradili za vloženi trud in prizadevnost, jim prisluhnili, izrazili svoje potrebe, mnenja ali pobude, s hvaležnostjo sprejeli nova znanja in izkušnje, obenem pa krepili svojo odločenost, da sledimo dobrim zgledom, ki jih poosebljajo dobitniki priznanj, ter se zavežemo vseživljenjskemu učenju. Podatke o tem, kje in kdaj se bodo dogodki TVU odvijali, kakšne bodo njihove vsebine in komu bodo namenjene, bodo na voljo v **spletnem koledarju TVU** (<http://tvu.acs.si/koledar>), ki bo ponujal pregled za vso Slovenijo, delni programi pa bodo objavljeni v promocijskih gradivih številnih prirediteljev, časopisnih prilogah, spletnih straneh izvajalcev TVU in še kje.

Na Andragoškem centru v teh dneh zbiramo podatke o izvajalcih in prireditvah TVU. Veseli smo starih znancev, ki bogatijo ponudbo Tedna že vrsto let, pa tudi tistih, ki se vključujejo na novo. Vajeni smo tega, da se Teden razrašča, da je sodelujočih vse več in da se večja tudi kakovost njihovih prispevkov. Kljub temu se vsako leto znova sprašujemo, kako dolgo bo ta navdušujoči trend še naraščal. Ne dvomimo o vztrajnosti prijateljev TVU niti o še neizkoriščenem potencialu; v vlogi nacionalnega koordinatorja TVU si vsako leto prizadevamo pridobiti kakšnega strateškega partnerja več, zato da bi osvetlili še dodaten vidik vseživljenjskega učenja. Po drugi strani pa se zavedamo, da je sodelovanje v TVU, sicer naložba v promocijo lastne dejavnosti, v mnogočem tudi prostovoljska aktivnost. Poganjajo jo karizmatični ljudje, ki s svojim navdušenjem prebujajo in pritegujejo nove prijatelje Tedna. Da tako pomembne promocijske prireditve, ki ji je doslej Vlada RS prisojala nacionalni pomen, ne gre naslanjati zgolj na prostovoljstvo, je pred tremi leti na srečo spoznalo Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport (MŠZŠ). V okviru svojega vsakoletnega razpisa za infrastrukturne dejavnosti je del sredstev namenili sofinanciranju delovanja koordinatorjev TVU, del pa tudi sofinanciranju prireditev TVU. V letošnjem letu razpis še ni izšel, saj bo v prihodnje koriščenje teh sredstev povezano s črpanjem sredstev iz Evropskih strukturnih skladov. Nedorečenost postopkov koriščenja obojih sredstev je povzročila zamik v objavi razpisa, tako da tisti, ki bi letos želeli prevzeti vlogo koordinatorja TVU, nimajo informacije o tem, ali bodo njihova prizadevanja vsaj delno krita iz sredstev MŠZŠ. Brez dvoma bodo temeljito premislili, ali naj se te vloge sploh lotijo oziroma v kolikšni meri naj jo izpeljejo. V vsakem primeru bo to pomenilo okrnitev delovanja mreže koordinatorjev ter manj ugodne kazalnike uspešnosti TVU, pa tudi učinki vlaganja javnih sredstev bodo slabši, kot bi lahko bili. Škoda, saj tokrat za spremembo ni problem denar, temveč pristop k njegovemu koriščenju!

Letošnji TVU bomo, tako kot vsa leta dozdej, ovrednotili – tako s količinskimi kot tudi kakovostnimi kazalniki. V tem procesu bomo prvič uporabili tudi metode, o katerih se bomo dogovorili s partnerji v projektu TVU-Grundtvig¹. Pridobljene informacije nam

¹ Ime TVU- Grundtvig je okrajšava za ime projekta Evropske unije *Širjenje in poglobljanje evropske dimenzije TVU gibanja*, v katerem sodelujejo partnerji iz Bolgarije, Nemčije, Romunije, Slovenije in Španije.

bodo omogočile dodaten vpogled v učinke TVU, pa tudi primerjavo s partnerskimi državami. O obojem bomo pisali v naslednji izdaji TVU-Novičk, do tedaj pa se najdejamo veliko zanimivih, koristnih pa tudi radostnih trenutkov v TVU 2003.

Zvonka Pangerc Pahernik, (zvonka.pangerc@acs.si), ACS

★ 7. andragoški kolokvij

Novo šolsko leto se je pričelo, počitnice in dogodivščine pa ostajajo le kot prijeten spomin na dolgo in vroče poletje.

Na Andragoškem centru se pridno pripravljamo na vseslovenski praznik učenja. V okviru Tedna vseživljenjskega učenja letos že sedmič organiziramo andragoški kolokvij, ki bo mednarodno obarvan. **V petek, 17., in soboto, 18. oktobra 2003**, bo v prostorih Gospodarske zbornice Slovenije v Ljubljani svoje prispevke predstavilo 16 domačih in 26 tujih strokovnjakov. O vsebini prispevkov smo pisali že v aprilski številki Novičk.

Natančnejši program, ki bo potekal v obliki plenarnih predavanj in tematskih delavnic, si lahko ogledate na spletni strani <http://tvu.acs.si/ak/07/program/>. Prispevke oziroma zbornike s prejšnjih kolokvijev pa lahko prebirate na strani andragoškega kolokvija (<http://tvu.acs.si/ak/>).

Za morebitne informacije o kolokviju lahko pokličete *Nedo Đorđević* (tel. 01 5842 573, e-naslov: neda.dordevic@acs.si) ali *Marka Radovana* (tel. 01 5842 597, e-naslov: marko.radovan@acs.si).

V petek zvečer, 17. oktobra, načrtujemo neformalno srečanje z udeleženci andragoškega kolokvija ob pristni slovenski hrani. Vabimo vas, da se nam pridružite. Prijave zbiramo do 10. oktobra.

Vidimo se oktobra na kolokviju!

Neda Đorđević (neda.dordevic@acs.si), ACS

★ E-promocija

TVU
2003

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA
13. - 19. 10. 2003

Vsi radovedni in ukaželjni,
vabimo vas, da v začetku oktobra obiščete spletni koledar prireditvev TVU 2003 (<http://tvu.acs.si/koledar/>)!

Spletni koledar je zbirni pregled vseh prireditvev v Tednu vseživljenjskega učenja - lani jih je bilo več kot 3000! Koledar omogoča tako enostavno kot tudi napredno skanjanje po naboru vseh dogodkov v Tednu. Pri prvem izboru ustreznih regij na zemljevidu, nato pa določite še kraj in datum prireditve. Tisti, ki vas zanimajo določene vsebine, pri naprednem skanjanju vnesete ustrezne pogoje. Kriteriji, po katerih lahko izbirate, so različni: naziv prireditve, izvajalec, lokacija, termin, vrsta prireditve in ciljna skupina. Prireditve zunaj uradnega termina TVU (13. - 19. oktober 2003) ali v zamestjstvu so navedene v opciji Posebnosti.

V paleti raznovrstnih prireditvev boste zagotovo našli kaj zase. Priidite in se prepustite utripcu festivala učenja!

TVU
SLOVENIJA, UČEČA SE DEŽELA

Avtorizirani center Republike Slovenije
Slovenski inštitut za kakovost izobraževanja

★ Sponzorji in donatorji za Slovenijo, učečo se deželo!

Delovna skupina Andragoškega centra Slovenije za pripravo TVU 2003 se najpri-
srčneje zahvaljuje vsem, ki ste z različnimi oblikami pomoči pripomogli h kar naj-
bolj celostnemu uresničevanju načrta letošnjega festivala učenja, povezanega s
podelitvijo priznanj ACS za izjemne dosežke pri bogatitvi lastnega znanja oziroma
znanja drugih¹:

BTC, d.d., Poslovna enota Ljubljana
KUD Beli šum, Tržič
Lina Design, d.o.o., Trzin
Mestna občina Ljubljana
Mladinska knjiga Založba, d.d., Ljubljana
Mohorjeva družba Celje
Mohorjeva d.o.o. Ljubljana/Celovec
Nova revija, d.o.o., Ljubljana
Založba Rokus, d.o.o., Ljubljana
Založba Sidarta, Ljubljana Črnuče

Veseli smo vašega razumevanja in podpore. Brez vaše prijazne pripravljenosti na so-
delovanje bi bil letošnji korak k ljudem nekoliko bolj zadržan in zato malo 'krajši'.

Če boste v oktobru obiskali našo spletno stran in pobrskali po koledarju prireditev
(<http://tvu.acs.si/koledar/>), boste spoznali, da vaš prispevek ni bil zaman, saj bodo
med 13. in 19. oktobrom ljudem po vsej Sloveniji brezplačno na voljo predstavitve
izobraževalnih programov, preizkusi znanja, izobraževalno svetovanje, okrogle mize
in druge strokovne ter kulturne prireditve. Morda se boste katere izmed prireditev
festivala učenja udeležili tudi sami.

Slavica Borka Kucler (slavica.borka.kucler@acs.si), ACS

★ Sodelovanje na Festivalu ELI 2003

*»Evropsko leto invalidov je priložnost za spreminjanje stališč, povezanih s spozna-
njem, razumevanjem in sprejemanjem invalidov kot enakopravnih državljanov.«*
(dr. Vlado Dimovski)

Letos, v Evropskem letu invalidov (ELI), skušamo biti še posebej pozorni na živ-
ljenjske dosežke (učne, izobraževalne, osebne, socializacijske) invalidov, bolnikov
in drugih oseb s posebnimi potrebami, ki jim lahko različni ukrepi s področja vse-
življenjskega učenja, kot so izobraževanje, usposabljanje za večjo samostojnost,

¹ Seznam sponzorjev in donatorjev, znanih do izida glasila.

programi za samorazvoj in duhovno rast, prilagojenost in dostopnost ustreznih izobraževalnih programov ter ne nazadnje odpiranje možnosti socialne integracije, bistveno olajšajo osebno življenje in vključevanje v družbeno okolje. Delovna skupina za pripravo festivala učenja, TVU 2003, se je zato povezala z nacionalnim odborom za obeležitev ELI, delujočim pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ), ter z Uradom za invalide na MDDSZ in pripravila celoletni program sodelovanja.

Najbolj zgovorni in prepričljivi so dobri zgledi, zato smo že spomladi pripravili videokaseto s portreti invalidov - dobitnikov priznanj ACS iz minulih let, ki so z učenjem ter neomajno vero v svoje učne in ustvarjalne zmožnosti dosegli izjemne izobraževalne, kasneje pa tudi poklicne uspehe. Pri pripravi kasete nam je bila v veliko pomoč Zveza gluhih in naglušnih Slovenije, ki je videoportrete opremila s podnapisi.

Videoportrete Alme Plivac, Roya Goreye, Marina Kačiča in Skupine za samozagovornišvo iz Drage pri Igu bodo predvajali učencem in dijakom v šolah, pri pouku družboslovja in etike. Videokaseto bo šolam posredoval Urad za invalide RS. Z videoportreti želimo med mladimi prebuditi zavest o enakovrednosti oseb s posebnimi potrebami in jih seznaniti s pravico do enakih možnosti, ki jo moramo zagotoviti drugačnim, ki živijo med nami in z nami.

Videoportreti so bili predstavljeni na Festivalu ELI 2003, ki je bil v ljubljanskem Cankarjevem domu, 4. junija 2003. Kaseto bomo ponudili v predvajanje tudi izvajalcem TVU 2003 po Sloveniji kot morebitno iztočnico za festivalske dogodke, posvečene vseživljenjskemu učenju invalidnih oseb in bolnikov.

Na Festivalu ELI 2003, ki sta mu s svojo prisotnostjo dala še posebno težo predsednik države, dr. Janez Drnovšek, in minister dr. Vlado Domovski, predsednik odbora za pripravo in izvedbo Evropskega leta invalidov, je ACS sodeloval tudi s predstavitevno stojnico, kjer so udeleženci prireditve lahko dobili podatke o letošnjem TVU, pa tudi o izobraževalni ponudbi Andragoškega centra, o središčih za samostojno učenje in delovanju svetovalnih središč.

Na sosednjih stojnicah je bila na ogled informacijska in komunikacijska tehnologija za gluhe in naglušne, predstavili so se varovanci VDC iz Novega mesta in Zagorja ob Savi, predstavljeni so bili projekti *Ajdovščina – mesto, prijazno invalidom*, *Prijazna Univerza* in *Stopnička*; prikazane so bile inovacije s področja invalidskega varstva; razstavljeni so bili izdelki delavnice Zveze delovnih invalidov Slovenije ter dela učencev OŠ Litija in Krog. Prireditve so s kulturnim programom obogatili člani Gledališke skupine gluhih, dramske skupine Mali dom, varovanci VDC Novo mesto in VDC Kranj. V preddverju je razstavljala slikarka Nevenka Gorjanc.

Minister za delo, družino in socialne zadeve, dr. Vlado Dimovski, je vodil zanimivo okroglo mizo, na temo *Hočemo, znamo, zmoremo, prispevamo*. Na njej so svoje

življenjske zgodbe predstavile invalidne osebe, ki so na izobraževalnem in delovnem področju izredno uspešne. Njihove izpovedi je minister Dimovski napovedal z besedami: »S to okroglo mizo promoviramo pravice invalidov, njihovo enako upravičenost do izobraževanja in zaposlovanja.«

Sodelovanje med TVU in ELI se bo nadaljevalo tudi jeseni, ko se bodo različne invalidske organizacije in društva vključevala v program festivala učenja, invalidi pa bodo s prispevki sodelovali tudi na letošnji osrednji strokovni prireditvi Tedna, na 7. andragoškem kolokviju z mednarodno udeležbo.

Z videoportreti invalidov-dobitnikov priznanj ACS se vključujemo tudi v *projekt Lastovka*, ki ga je zasnoval Urad Vlade RS za invalide in bolnike. Podatki o kaseti in izvajalcu so objavljeni v posebni brošuri, ki je zasnovana kot informacija o možnostih za izvedbo izobraževalnih dogodkov, namenjenih ozaveščanju (predvsem) šolske mladine o posebnih potrebah posameznih skupin invalidov. Z videoportreti k temu dodajamo še sporočilo, kakšnih izjemnih dosežkov so sposobne invalidne osebe, če jim le priskočimo na pomoč tam, kjer so pomoči resnično potrebni.

Slavica Borka Kucler (slavica.borka.kucler@acs.si), ACS

★ Sodelovanje med snovalci TVU in Študentsko areno

Študentska arena je največja izobraževalno-sejemska prireditev za mlade (organizirata jo Zveza študentskih klubov Slovenije in Študentska organizacija Univerze v Ljubljani), ki v začetku študijskega leta mladim na enem mestu nudi zbrane informacije in odpira edinstvene možnosti kakovostnega študijskega in obštudijskega udejstvovanja, vsem sodelujočim pa omogoča privlačno sejemsko predstavitev svoje panoge, dejavnosti in programov.

Prireditve, ki postaja že tradicionalna, bo letos že četrtič, in sicer med **14. in 16. oktobrom** na **Gospodarskem razstavišču**. Dogajanje bo tematsko razdeljeno na štiri sklope: Izobraževanje, Razstava, Kultura in Prosti čas.

Veliko poudarka dajemo **neformalnemu izobraževanju** in prav tu odkrivamo največ skupnih točk s TVU, slovenskim festivalom učenja. Tako se bo v okviru sklopa Izobraževanja zgodilo več kot 70 izobraževalnih dogodkov (predavanja, delavnice in okrogle mize) s priznanimi strokovnjaki različnih področij. Vsak dan se bo izobraževalni program posvečal specifični temi, ki se ji bo prilagajala tudi večina drugih dogodkov Študentske arene:

- 1. dan - Mednarodni dan – Universal Student - bomo posvetili mednarodnemu sodelovanju, mobilnosti mladih, študiju in zaposlitvi v tujini, predstavitvi tujih fakultet in ambasad s svojimi programi;

- 2. dan - Izobraževanje kadrov in zaposlovanje (v sodelovanju s projektom getWork) - bomo namenili pozornost ozaveščanju o možnostih zaposlovanja, gradnji poklicne poti in dinamiki na trgu delovne sile;
- 3. dan - Kultura preživljanja prostega časa - nas bo popeljal v različne sfere življenja, od turizma do športa.

Pri pripravi tematskih pogovorov (omizij) bodo sodelovali tudi predstavniki Andragoškega centra in drugi izvajalci in koordinatorji Tedna vseživljenjskega učenja – TVU 2003. Okroglo mizo, na kateri bomo skušali predstaviti pomen neformalno pridobljenih znanj, veščin in spretnosti, pomembnih pri iskanju ali menjavi zaposlitve, smo naslovlili *Ko alternativa postane poklic*.

Na **razstavnem delu** Arene tudi letos pripravljamo predstavitev različnih organizacij in podjetij, ki želijo mladim približati svoje delovanje, predstaviti izdelke, jim ponuditi možnost zaposlitve ali druge oblike sodelovanja. Bolj prizadevno pa smo se posvetili povezovanju fakultet in podjetij, z namenom predstaviti njihove dejavnosti in možnosti nadaljevanja poklicne poti po zaključku formalnega šolanja. Posebni prostor, imenovan **Karierno križišče**, ki predstavlja stičišče razstavljalcev in študentov, je namenjen ravno prvim korakom pri izoblikovanju poklicne poti. Na **Areninem križišču** pa se bomo srečevali ob pogovorih, na katerih se bodo predstavile ustanove in njihovi programi.

Znotraj tematskega sklopa **Kulture** se bodo predstavila različna kulturna društva in posamezniki. Obiskovalci si bodo lahko ogledali fotografske razstave, se udeležili kulturnih delavnic ali se zabavali ob gledaliških in plesnih predstavah v **kulturnih bumih**.

V programskem sklopu **Prosti čas** bo predstavljena pestra paleta možnosti za kakovostno in zdravo preživljanje prostega časa, npr. adrenalinski park, ring z borilnimi veščinami, ulični teater in podobno.

Študentska arena je namenjena predvsem študentom in dijakom, ki iščejo informacije o možnostih študija v Ljubljani oz. Sloveniji in v tujini ter o vseh ugodnostih in pasteh, ki jih študijsko življenje prinaša; ponujamo jim informacije, ki jih formalne izobraževalne ustanove ne omogočajo. Namenjena pa je tudi povezovanju izobraževalnih ustanov z gospodarstvom, saj želimo spodbuditi boljši pretok znanja med njimi in tako odpirati mladim vrata v svet zaposlitve po dokončanem študiju.

Dodatne informacije in natančnejši program si lahko ogledate na spletni strani <http://www.skis-zveza.si/arena/>; lahko pa nam tudi pišete na e-naslov: projekti@skis-zveza.si.

Tjaša Nežić (tjasa.nezic@skis-zveza.si), Študentska arena

Priznanja Andragoškega centra Slovenije za leto 2003

Andragogi, ne le pri nas, tudi drugod po svetu, se čedalje bolj zavedajo, da je najboljša spodbuda odraslim, ko se odločajo za vključevanje v izobraževalne programe, dober zgled. Najlaže premagajo negotovost, če spoznajo življenjsko zgodbo vrstnika, ki je izgubil zaposlitev zaradi spremenjenih okoliščin, na primer invalidnosti ali zastarele kvalifikacije, ki ne ustreza več zahtevam na trgu dela, pa ni obupal, ampak se je pogumno lotil premagovanja ovir s pomočjo učenja.

Da bi poudarili izjemnost takih učnih dosežkov, hkrati pa vnesli v TVU praznično razsežnost, smo začeli na Andragoškem centru leta 1997 podeljevati priznanja posameznikom in skupinam, pa tudi društvom, ustanovam, podjetjem in lokalnim skupnostim, za uspehe pri bogatitvi lastnega znanja ter za strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih.

★ Dobitniki priznanj ACS za leto 2003

Na letošnji javni razpis za dobitnike priznanj Andragoškega centra RS za izjemne dosežke pri učenju odraslih v Sloveniji za leto 2003 je prispelo 48 predlogov.

Komisija za podeljevanje priznanj, v sestavi dr. Vida A. Mohorčič Špolar (ACS, predsednica), dr. Stane Vlaj (Visoka upravna šola, namestnik predsednice), Liljana Grof (Ljudska univerza Murska Sobota), Gorazd Jenko (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve), mag. Jože Miklavc (Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Sektor za izobraževanje odraslih), mag. Ester Možina (ACS), dr. Janko Muršak (Strokovni svet za izobraževanje odraslih), Metka Svetina (ACS) ter dr. Alenka Šelih (Pravna fakulteta v Ljubljani), se je odločila podeliti skupno **13 priznanj** v treh kategorijah:

1. **posameznikom/-cam**, za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja, **štiri** priznanja,
2. **skupinam**, za izjemne uspehe pri **bogatitvi lastnega znanja**, **eno** priznanje,
3. posameznikom/-cam, skupinam, ustanovam, društvom, podjetjem in lokalnim skupnostim, **za izjemne strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih**, **osem** priznanj.

★ **Priznanje posameznikom/-cam za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja**

★ **János Göncz iz Lendave, slikar samouk**

»Učenje je bilo zame vedno predvsem sredstvo za uživanje v ustvarjanju nečesa lepega in ga nisem nikoli doživljal kot napor.«

János Göncz je odkril svoj talent že v otroštvu, saj se spominja, da mu je mati kupovala risanke in barvne svinčnike, on pa je najraje sedel ob cesti in risal. Tudi v šoli je bil dober risar. Ker ni bilo učbenikov, je učitelj zgodovine za večjo nazornost pouka uporabljal kar njegove ilustracije. Potem je izbruhnila vojna in šolanje je moral opustiti. Po vojni se je izučil za orodjarja, kot slikar pa je ostal samouk.

Leta 1968 je odšel delat v Nemčijo, v Eslingen, kjer je obiskoval galerije in spoznaval slikarstvo z novih zornih kotov. V Nemčiji je spoznal tudi madžarskega akademskega slikarja in restavratorja, Jánosa Tokácsa. Od njega se je veliko naučil, predvsem o barvah. Tokácsevega sloga in tehnike pa ni prevzel, saj ni želel posnemati nikogar.

Obdelovanja lesa se je učil od svojega delodajalca, ki je restavriral pohištvo. Po vrnitvi v domači kraj si je tudi János Göncz uredil mizarsko delavnico in vse pohištvo za svoj novi dom naredil sam. Zdaj sestavlja miniaturno prekmursko kmečko hišo, da bi jo ohranil za prihodnje rodove. Z istim namenom je izdal tudi knjigo in jo opremil s prizori iz vaškega življenja v času njegove mladosti.

Svoje znanje ter razumevanje sveta bogati ob branju knjig in v stikih s prijatelji - slikarji. Razstavlja od leta 1975, v tujini (v Nemčiji in na Madžarskem) in doma. Za slike na temo *Ekologija in naravna dediščina* je bil tudi nagraden. Je odprtih rok - marsikatero svojih del je podaril posameznikom, pa tudi javnim ustanovam.

★ **Dolores Novak iz Postojne, maturantka na Srednji zdravstveni šoli Ljubljana**

»Zelo sem si želela postati medicinska sestra. Želela sem se vpisati redno, a zdravniki so mi povedali, da bo to nemogoče. Svetovali so mi izredni program... To je bilo najhujše! Sem mislila, da bo zato kaj manj vredno.«

Danes 25-letno Dolores iz Postojne je prometna nesreča, v kateri si je močno poškodovala glavo, za več let priklenila na posteljo in invalidski voziček. Povsem na novo se je morala naučiti vseh veščin, tudi hoje, govora, pisanja, branja... Po večletni rehabilitaciji končuje Srednjo zdravstveno šolo v Ljubljani. Za njo je velik boj, ki ga je uspešno dobojevala s pomočjo ljudi, ki so ji stali ob strani, predvsem staršev, pa tudi pedagogov in mentorjev. V učnih središčih Ljudske univerze Postojna in Athene se uči računalništva in tujih jezikov, v Društvu keramikov Gaja pa oblikovanje gline, kar ji pomaga k uspešnejšemu vključevanju v vsakdanje življenje, pa tudi k vnovični izkušnji, da jo telo uboga, da prsti sodelujejo, gnetejo in oblikujejo, kar ustvarja v domišljiji.

Dolores je vse, ki so jo pobliže spoznali, navdušila s svojo vztrajnostjo, pozitivnim pogledom na življenje, zaupanjem vase in neizmerno željo po znanju. *»V začetku je imela težave z izgovorjavo, zato smo jo težko razumeli,«* pripoveduje Nataša Sedej iz Društva keramikov Gaja, *»ampak ona je vedno vztrajala. Ponavljala je, dokler nismo razbrali, kaj hoče. Potem je kar zasijala! In vedno je dokončala vsak izdelek. Nikoli ni obupala. Tudi če se je podrla, je vztrajala, dokler ji ni uspelo. In kaj pri njej najbolj cenimo? Neomajno vedrino (nikoli se ni pritoževala) in izjemno motiviranost ter odprtost za učenje.«*

★ **Tadej Svete iz Ljubljane, zapornik, študent Fakultete za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani**

Tadej Svete je zapustil srednjo šolo v 3. letniku. Kasneje ga je življenjska pot privedla v Zavod za prestajanje kazni zapora na Dobu in zdaj v Ljubljani. Potem, ko je bil že kakšno leto na Dobu, se mu je zazdelo zgolj 'preživljanje časa iz dneva v dan' preveč

»Začetek je najtežji!«

rutinsko, nekako izpraznjeno, zato se je odločil, da bo skušal v tem času kaj pridobiti: *«Na prestajanju kazni imaš dve možnosti: ali zgolj preživiš čas, ki ti je v zaporu odmerjen, ali pa skušaš iz vsega skupaj kaj potegniti. Jaz sem se odločil, da bom naredil kaj koristnega zase, da bom dokončal šolo.»* Prijaznejšo pot v prihodnost si je tako začel utirati z izobraževanjem. Spoznal je, da je najtežje začeti, potem pa se odpre. *»Sprva me je bilo strah,«* pripoveduje, *»po prvih uspešno opravljenih izpitih pa sem postal samozavestnejši. V dobrem letu sem naredil vse izpite za tretji in četrti letnik. In potem še maturo.«*

Tako je Tadej z odliko dokončal srednješolski program in maturiral, potem pa so mu v Zavodu omogočili, da se je v študijskem letu 2002/2003 vpisal na Fakulteto za matematiko in fiziko v Ljubljani kot redni študent, in ga prav zato, da bi lahko spremljal predavanja in izpolnjeval študijske obveznosti, premestili v Ljubljano. Opravlja izpite za prvi letnik in zagotavlja, da ne bo odnehal, tudi ko bo na prostosti. Pri pripravi na izpite iz matematike je pomagal tudi sozoparnikom.

Zdaj ugotavlja: *»Štiri leta in pol kazni bi lahko preživel povsem nekoristno, jih prevegetiral, jaz pa sem naredil šolo, izboljšal odnose... Ves trud, ki sem ga vložil, mi je prinesel vrsto pozitivnih izkušenj.«*

★ **mag. Jože Breznik iz Maribora, ustanovitelj in direktor Formule, zavoda za izobraževanje Maribor**

Poklicna pot Jožeta Breznika je že od mladih nog neločljivo povezana z izobraževanjem. Izhaja iz številčne delavske družine. *»Bilo nas je šest otrok, in bil sem edini, ki se je v tedanjih razmerah lahko šolal,«* se spominja. *»Šel sem na poklicno kovinarsko šolo, kasneje pa me je nekaj vleklo, da sem se izobraževal ob delu... Ugotovil sem, da je izobraževanje nuja. Ne le zato, da pridobiš titulo, neko formalno izobrazbo, dejansko je življenjska potreba. To je dobra osnova za uspešno delo, pa tudi za bolj kakovostno življenje.«*

»Moramo se učiti, spopolnjevati, dosegati vedno višje obzorje znanja! Ne le zaradi dela, tudi zaradi višje kakovosti življenja. Pri tem je marsikomu dobra spodbuda tudi Teden vseživljenjskega učenja.«

Sprva je bilo učenje namenjeno doseganju njegovih lastnih ciljev, kmalu pa je spoznal, da lahko znanje in izkušnje uporabi tudi pri ustvarjanju boljših učnih možnosti za druge. Pri tem ga je motivirala tudi misel na mnoge, ki jim – podobno kot njegovim bratom in sestram – v najstniških letih ni bila dana možnost, da bi dosegli poklic, ki so si ga želeli.

»Že zgodaj so me okoliščine pripeljale do tega, da sem začel delati na področju vzgoje in izobraževanja, najprej na šoli, na kateri sem pridobil svojo prvo, poklicno izobrazbo.« Postal je učitelj praktičnega pouka, potem je poučeval strokovne predmete in bil ravnatelj poklicne srednje šole. Njegova učna pot pa se tu ni končala. Dosegel je poklic dipl. ing. strojništva in akademski naslov mag. organizacijskih znanosti. Bil je tudi asistent na visoki strokovni šoli. Potem se je odločil za samostojno pot. Da bi izobraževanje čim bolj prilagodil potrebam odraslih, je ustanovil prvo zasebno srednjo šolo za odrasle v Sloveniji in postal njen direktor.

★ **Priznanje skupini za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja**

★ **Literarno-gledališka skupina Tri gracije iz Ljubljane**

Skupina Tri gracije, ki jo sestavljajo *dr. Marija Kalan, Vida Mehle* in *Štefka Orešnik* (vodja), nas je očarala s svojo vedrino, ustvarjalnostjo in nenehno pripravljenostjo, da s svojimi dramatiziranimi literarnimi nastopi razveseljujejo druge, predvsem v domovih za starejše občane. *»Bile smo že v vseh domovih v Ljubljani, pa tudi v Medvodah, Škofji Loki, Domžalah, v Grosupljem... Dvakrat smo nastopile tudi v Vodnikovi domačiji.«* Na enem izmed teh nastopov se jih je prijelo tudi ime, Tri gracije, ki ga odtlej z veseljem nosijo. *»Pravzaprav smo štiri,«* nam povedo, *»da imamo nadomestilo, kadar katera zboli, ker še nikoli nismo odpovedale nobene predstave.«*

»Me smo začele prirediti pesniško-gledališke predstave, ker nam je to v veselje! Drugo naše veselje pa je v tem, da razveseljujemo ostarele, predvsem v domovih.«

Literarno znanje so 'gracije' pridobivale s samostojno literarno dejavnostjo v različnih življenjskih obdobjih, zdaj pa so dejavne v Literarnem klubu upokojencev Slovenije – LIKUS ter v društvu za izobraževanje Lipa Domžale. Vse so obiskovale izobraževalne programe na Univerzi za tretje življenjsko obdobje, kjer so za svojo literarno dejavnost prejele več priznanj.

Na nastope se pripravljajo popolnoma same: napišejo scenarij, vadijo, izberejo kostume in opremo, posamezne rekvizite tudi same izdelajo, poskrbijo za prevoz... in se kljub težavam, ki jih prinašajo leta, potrudijo za navdušujoč nastop. Ko smo želeli izvedeti, kaj jim ti nastopi pomenijo, so nam zagotovile: *»Veselje! Da iz svoje-ga srca daš nekaj drugim – kljub starosti in bolezni.«*

- ★ **Priznanje posamezniku/-ci, skupini, društvu, ustanovi, podjetju ali lokalni skupnosti za izjemne strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih**
- ★ **dr. Jurij Jug iz Velenja, redni profesor Fakultete za organizacijske vede Univerze v Mariboru**

Dr. Jurij Jug je področje izobraževanja odraslih nenehno raziskoval, se preizkušal in potrjeval v teoriji in v praksi na domači in mednarodni ravni. Vseživljenjsko učenje je uveljavljal na različnih področjih formalnega in neformalnega učenja: sprva na tečajih, v večernih šolah delavskih univerz, v muzeju ter z objavami v strokovnem in informativnem tisku, kasneje pa kot predavatelj, raziskovalec in (so)oblikovalec posameznih študijskih vsebin v okviru različnih visokošolskih programov, predvsem na matični Fakulteti za organizacijske vede v Kranju, pa tudi na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru. Dragocen je tudi njegov pedagoški in znanstveni prispevek k razvoju študija andragogike na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

»Če si zastavim vprašanje, kaj me je napotilo v andragoško stroko, moram seči dlje nazaj, tja v otroštvo, ko so starši prijateljevali z znanim andragogom Franom Žgečem. Žgeč se je rad igral z otroki, potem pa svoje izkušnje opisal v obliki zgodb in jih objavil v tedanjem Roditeljskem listu. V teh zgodbah je pogosto nastopal tudi Jurček – to sem bil jaz – in od tu verjetno izvira moje prvo nagnjenje.«

*»Prvi stik z učenjem odraslih sem imel v JLA, kjer sem vodil tečaje opismenjevanja vojakov.« Po prihodu iz vojske je vodil programe usposabljanja za odrasle in bil več let direktor DU Celje. Dosežke zadnjih desetih let nam je dr. Jurij Jug predstavil takole: *»Moje znansveno-raziskovalno delo sega v osemdeseta leta, ko sem se začel bolj intenzivno ukvarjati z dvema področjema. Področje, ki je postalo osrednje, je zgodovina izobraževanja odraslih, na drugem mestu pa so sodobnejše zadeve, na primer učenje na daljavo in odnos odraslih do učenja, kjer me je zanimalo predvsem, kaj jih motivira, kako so motivirani... V poosamosvojitvenem obdobju je bilo težišče mojega dela na odkrivanju korenin slovenskega izobraževanja odraslih in tu je bilo tudi največ narejenega, čeprav še nisem povsem zadovoljen!«* To raziskovalno delo se je vleklo od leta 1993 pa vse do nedavnega. S tem so bili povezani tudi mednarodni simpoziji, ki so zajemali področje Srednje Evrope. S teh srečanj smo objavili skoraj 80% vseh referatov. To je lep prispevek za slovensko in evropsko andragogiko.«*

★ **Ernest Vodopivec iz Maribora, direktor Ljudske univerze Ormož**

»Vseživljenjsko učenje postaja nova moč podeželskega prebivalstva. Ljudje se morajo potruditi, da to novo moč izkoristijo sebi v prid. Naš zavod in lokalna skupnost pa morata omogočiti odraslim, da se usposablajo, izobražujejo, učijo po dostopni ceni.«

Ernest Vodopivec se je kot direktor Ljudske univerze Ormož, ki deluje na izobrazbeno in gospodarsko slabo razvitem območju, odločil, da z različnimi oblikami vseživljenjskega učenja in sodobnimi metodami izobraževanja odraslih ustvarjalno poseže v življenje podeželskega prebivalstva. Izhajal je iz ugotovitve o neustrezni izobrazbeni strukturi občanov in podatkov, da ima v občini le malo ljudi na voljo računalnik z dostopom do interneta. Da bi prispevali h kulturi vseživljenjskega učenja in omogočili računalniško opismenjevanje v vseh okoljih, so se odločili za vključevanje v različne domače in mednarodne projekte, na primer *Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje* in *Dostopnost do informacijsko-komunikacijske tehnologije*. Uvedli so tudi verificirani izobraževalni program kmetijsko-podjetniških dejavnosti za poklica Kmetijsko-gospodinjski tehnik in Kmetijsko-gospodarski tehnik.

Najširše v kmetijsko zaledje so segli z vzpostavitvijo mreže osmih informacijsko-komunikacijskih središč. Doslej sta bili odprti dve taki 'e-točki', ko bo projekt dokončan pa naj bi informacijsko-komunikacijska središča delovala v krajevnih skupnostih Kok, Ivanjkovci, Miklavž pri Ormožu, Središče ob Dravi, Sv. Tomaž in v Podgorci, kjer načrtujejo kar dve 'e-točki'. Odprte bodo v večernem času, deset do dvanajst ur na teden. V njih bo vsem krajanom zagotovljen dostop do e-pošte, interneta in računalniške aplikacije, ki so jo razvili prav za potrebe kmetijskih proizvajalcev, da bodo z njeno pomočjo lahko ponudili svoje izdelke ali prostovoljno delo. Na vseh e-točkah bodo uporabnikom pomagali usposobljeni prostovoljci.

★ **mag. Viktorija Bevc iz Ljubljane, utemeljiteljica in voditeljica programa usposabljanja za nadomestno starševstvo pri Društvu Deteljica**

*»Zmotno je prepričanje, da smo 'že rojeni kot dobri starši'!
Za kakovostno starševstvo se moramo marsičesa naučiti in osebno rasti.«*

Mag. Viktorija Bevc izvaja program izobraževanja in usposabljanja zakonskih parov za kakovostno partnerstvo in nadomestno starševstvo. Cilj tega programa je zagotoviti otrokom brez rodnih staršev srečno otroštvo in zdrav osebnostni razvoj. Program je namenjen zakoncem, ki ne morejo imeti svojih rodnih otrok in so

se odločili za posvojitev ali rejništvo otroka. Viktorija Bevc izvaja program v okviru Društva Deteljica, ki ga je prav v ta namen tudi sama ustanovila.

Program Deteljice je izviren tako v Sloveniji kot zunaj nje, saj upošteva različne vidike, od seznanjanja z zakonodajo in ukrepi države, prek strokovnih vidikov socialnega dela, premagovanja stisk otrok in posvojiteljskih parov, stisk mater, ki oddajo otroka v posvojitev, pa vse do konkretnih oblik pomoči osebam, ki so se odločile za posvojitev ali rejništvo otroka.

»Za nadomestno starševstvo niso primerni kakršni koli kandidati,« poudarja Viktorija Bevc. »Pare brez lastnih otrok moram spodbuditi za čustveno zorenje, socialno rehabilitacijo in kakovostno rast partnerskega odnosa. Da bi to dosegla, jim moram ponuditi primerne izobraževalne programe, priložnosti za učenje z zgledi, s pomočjo izkušenj in z izmenjavo informacij. V programu udeleženec s pomočjo terapevta razvije in izkoristi lastno, dotlej ovirano energijo za reševanje svojega problema, s tem pa tudi problema partnerstva in starševstva. Posameznik se uči novih vrednot, socialnih veščin in novih vedenjskih vzorcev in ob tem osebno zori na vseh ravneh.«

★ **Marija Saje iz Ljubljane, mentorica na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani**

»Učiti - to je nepopisna sreča mojega življenja, in nepričakovana! Nikoli nisem mislila, da bom učiteljica. Potem sem čisto slučajno padla v ta poklic. Na prave noge! Začutila sem, da bi mi bilo to drago. Potem je bil to poklic, ki sem ga imela neizmerno rada.«

Mariji Saje, profesorici francoskega jezika in književnosti, je hvaležnih več rodov slovenskih izobražencev, ki so znanje nabirali v gimnazijah, na katerih je poučevala, predvsem na 'Šubičevi' v Ljubljani, kjer je bila najdlje.

Visokega vrednotenja znanja in vseživljenjskega učenja se je navzela že od matere, ki jo je učila, da znanje odpira vsa vrata. To vodilo ji je pomagalo prek marsikatere ovire. Za obdobje med svetovnimi vojnami je bil izjemen dosežek že to, da je kot ženska diplomirala na fakulteti in dobila profesuro. Seveda se je morala soočiti s

predsodki pretežno moškega profesorskega zbora, pa tudi dijaštva. Ker je verjela v moč znanja, je sklenila vse prepričati s svojo strokovnostjo in uspelo ji je! Tudi na državni ravni. Po II. svetovni vojni je namreč dosegla, da je bil pouk francoščine vključen v gimnazijski program.

Oprijetela se je izvirnih učnih metod, med katerimi je bilo najodmevnejše njeno delo z mladimi v gledaliških krožkih. Mnogim mladim ljudem je sodelovanje v krožku utrolo poklicno pot. Čeprav ni želela vzgajati igralcev, je iz vrst njenih nekdanjih dijakov zrastle nekaj uglednih Talijinih častilcev, na primer Karel Brišnik, Marjeta Gregorač, Neža Simčič, Albert Kos...

Prof. Marija Saje si je pot utirala sama. Njeno pedagoško delo se odlikuje po izvirnih didaktičnih tehnikah, imenuje jih »pedagoške zvijače«, ki so postale ne le predmet posnemanja med učitelji na srednjih šolah, temveč tudi preučevanja mladih raziskovalcev. Svoje znanje še vedno dopolnjuje in ga – oplemenitenega z ljubeznijo do francoskega jezika in kulture - nesebično razdaja članom Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani, kjer poučuje že enajst let.

★ Skupina za kulturo govora pri Radiu Slovenija iz Ljubljane

»Zakaj je nastala potreba po tovrstnem izobraževanju? Ker nas naš šolski sistem ne pouči dovolj o govorni podobi jezika! Tudi izobraženci največkrat nismo zmožni tekoče govoriti v zbornem jeziku ali v njegovi najbolj sproščeni pogovorni različici.«

(Cvetka Šeruga Prek, voditeljica skupine)

Skrb za kulturo govora ima na Radiu Slovenija že 40-letno tradicijo. Temelje usposabljanja je v šestdesetih letih postavila Ana Mlakar. Kasneje so se ji pridružili izkušeni napovedovalci ter fonetiki. Skupino sestavlja deset mentorjev, ki skrbijo za načrtno, neformalno izobraževanje radijskih, v zadnjih letih pa tudi televizijskih govorcev - mladih novinarjev in napovedovalcev.

Tečaji trajajo za novinarje dva, za napovedovalce pa tri semestre. V minulem letu se je tako usposabljalokrog 40 slušateljev. Delo poteka v manjših skupinah ali posamič.

Najobsežnejše področje fonetičnih vaj je namenjeno pravorečju. Vse vaje izhajajo iz tipičnih napak, ki jih slišimo v slovenščini v javni rabi. Praktične vaje pred mikrofonom pa temeljijo na dolgoletnih izkušnjah najboljših napovedovalcev Radia Slovenija.

Znanje, pridobljeno na tečaju, tudi preverjajo. Po uspešno opravljeni končni avdiciji dobijo kandidati dovoljenje za samostojno nastopanje pred mikrofonom.

»Potreba po internem jezikovnem izobraževanju medijskih govorcev je nastala, ker nas naš šolski sistem ne pouči dovolj o govorni podobi jezika. Tako tudi izobraženci največkrat nismo zmožni tekoče, pravilno, logično in lepo govoriti v zbornem jeziku ali v njegovi najbolj sproščeni pogovorni različici,« ugotavlja voditeljica skupine, Cvetka Šeruga Prek.

»Vsakdo, ki nastopa pred mikrofonom, je dolžan skrbeti za zorno izreko in kultiviran govor,« pravi Miha Lamprecht, direktor radiskih programov, ki se je tudi sam učil pri Ani Mlakar. Prepričan je namreč, da se bo *»nacionalna kultura vedno dogajala skozi govor, in da se bo s pomočjo kultiviranega govora ohranjala tudi identiteta naroda.«*

★ Borza znanja iz Ljubljane

»Borza znanja deluje po načelu: Menjaj znanje za znanje!«
(Edita Flegar, voditeljica Borze znanja Ljubljana)

Ljubljanska borza znanja je prvo slovensko stičišče med povpraševalci po znanju in ponudniki posebnih, marsikdaj že pozabljenih znanj, veščin in spretnosti. Delovati je začela leta 1993 v Knjižnici Otona Župančiča (KOŽ), v enoti Delavska knjižnica v Ljubljani. Z ustanavljanjem novih borz znanja po Sloveniji je borza v Ljubljani prevzela povezovalno vlogo med njimi. *»Projekt se je lepo prijel,«* ugotavlja Damijana Hainz, direktorica KOŽ. *»Imamo 10.000 članov, od tega kar polovico v Ljubljani.«*

Borza znanja je urejena kot stičišče, ne kot učno središče, zato mora imeti izoblikovane različne zbirke podatkov; zagotovljeno mora biti sodelovanje med borzami po Sloveniji, pa tudi stiki med borzo in s sredstvi javnega obveščanja.

Na borzi znanja lahko sodeluje vsakdo; potrdil o formalni izobrazbi tu ne potrebujemo. Zadostuje želja, da svoje znanje dopolnimo, nadgradimo, ga ponudimo drugim, ali spoznamo ljudi, ki jih zanimajo podobne stvari kot nas. Vse usluge borze znanja so brezplačne. Kot posrednica tudi ne odloča o tem, kako bo prenos znanja potekal in kako se bomo oddolžili nekemu, ki nas je, na primer, poučil, kako naj obnovimo vodno žago, pokrijemo staro domačijo s skodlami ali slamo, kako šivamo s staro 'singerico'... »*Načelo borze znanja je: menjaj znanje za znanje,*« pravi voditeljica ljubljanske enote, *Edita Flegar*.

Borza znanja sodeluje z organizacijami in društvi, namenjenimi ljudem s posebnimi potrebami. Prek Centra za slovenski jezik pomaga tudi tujcem pri navezovanju izobraževalnih, strokovnih in socialnih stikov.

★ **Društvo Zreli vedež s Ptuja**

»Skupina Zreli vedež, ki se je izoblikovala pred nekaj leti, predstavlja neko posebnost v tem okolju, ker se članice ne srečujejo le zaradi svojega zadovoljstva, prijateljstva in druženja v naravi, ampak tudi zato, ker želijo spodbuditi radovednost in narediti kaj koristnega za lokalno prebivalstvo.«

(Franja Čeh, predlagateljica)

Društvo, ki združuje upokojene učiteljice, je nastalo v povezavi z Univerzo za tretje življenjsko obdobje, da bi s svojim znanjem in bogatimi življenjskimi izkušnjami pomagalo h kakovostnejšemu kulturnemu utripu v matičnem okolju.

Članice se samoizobražujejo v študijskih krožkih in na strokovno vodenih »sredinih izletih«, na katerih spoznavajo »svet pred domačim pragom«. Pa ne le spoznavajo! V njem puščajo tudi otipljive sledi. »*Na naših pohodih vedno tudi kaj ustvarjamo,*« pripoveduje *Viktorija Dabič*, predsednica društva. »*Tako so se porodile tudi ideje, da bi okoli našega mesta uredili poti, ki kar same silijo k obstoju. Ptuj je zgodovinski biser, zato smo se odločili, da povabimo turiste na pohod po Mitrejski poti. Potem smo se odločili, da vključimo v 'svet pred domačim pragom' tudi pisatelja Ivana Potrča. Prek študijskega krožka Naša pokrajina v Potrčevih delih smo si zamislili*

to pot tako, da jo začnemo v študijski knjižnici, ki nosi pisateljevo ime, potem pa obiščemo kraje, vezane na Potrčevo mladost in na njegove zgodbe.«

Članice društva Zreli vedež so zgled, kako lahko upokojeni intelektualci svoje znanje nenehno nadgrajujejo in ga uporabljajo v dobro širše skupnosti. V društvu je visoko razvita kultura prostovoljskega dela. Članice rade priskočijo na pomoč, predvsem v šolah in kulturnih ustanovah. Njihovo sodelovanje je vedno dobrodošlo, saj znajo zbuditi radovednost in veselje do novih znanj. Dragocen je njihov prispevek k bralni kulturi na Ptuj, saj so se lotile oživljanja pravljič s Ptujskega in ustanovile 'bralno značko za odrasle'.

★ Sklad Mitja Čuk ONLUS z Opčin pri Trstu

»Sklad, ki smo ga mi tukaj zgradili, je zelo pomemben za naše otroke. Do ustanovitve sklada nismo imeli za slovenske otroke na Tržaškem, posebno za prizadete, nobenih hiš in smo se morali posluževati italijanskih ustanov.«

(Sergij Petaros, blagajnik sklada)

Sklad deluje od leta 1979, ko je v prometni nesreči umrl devetletni Mitja, ki je imel Downov sindrom. Takrat se je porodila misel, da se mora iz žalostne izkušnje roditi nekaj dobrega. Tako je bila ustanovljena prva organizacija na Tržaškem, ki je zagotavljala pomoč mladim ljudem, zaradi bolezni odrinjenim na rob družbe. Sklad se posveča oskrbi prizadetih mlajših odraslih in pomoči njihovim družinam, razvija pa tudi različne oblike socialnega povezovanja in izobraževanja.

»Delovanje sklada je zelo široko,« pripoveduje Stanislava Sosič Čuk, predsednica sklada. *»Osnovno dejavnost, namenjeno našim otrokom s posebnimi potrebami, smo močno razširili... Podpiramo vzgojno delo šolnikov in pomagamo družinam, ki so v stiski, ki ne najdejo pomoči drugje. Informiramo jih z našo revijo ali v dnevnem časopisu. Na okroglih mizah in posvetih, ki jih organiziramo, skušamo poudariti pomen integracije drugačnosti v normalnost.«* Jelka Daneu Cvelbar, tajnica sklada, dodaja: *»Naš sklad si prizadeva, da bi lahko izobraževali tudi odrasle. V okviru sklada imamo od leta 1988 tudi vzgojno-zaposlitveno središče, v katerem usposabljammo za samo-*

stojno življenje skupino invalidnih oseb, večinoma z duševnimi motnjami, stare nad 14 let, pa tudi starejše, saj te nimajo več možnosti, da bi bile vključene v šole.»

Izobraževanju in povezovanju ljudi je namenjena njihova Revija za vzgojo in izobraževanje, Škrat, ki izhaja že enajsto leto. V njem najdemo vrsto navodil in spodbud za kakovostnejše duhovno, družinsko in telesno življenje oseb s posebnimi potrebami. Namenjena je vzgojiteljem, ki delujejo v ustanovah sklada, staršem, vzgojiteljem v vrtcih in učiteljem kot pomoč pri didaktiki, metodiki, izbiranju vsebin in širjenju kulture, predvsem klene slovenske besede.

Slavica Borka Kucler (slavica.borka.kucler@acs.si), ACS

Mednarodno sodelovanje

★ Regionalni festival učenja Jugovzhodne Evrope 2003 in TVU-Grundtvig

Po letu 2000 se je mednarodno gibanje festivalov učenja močno razmahnilo (več o tem najdete na spletni strani: <http://www.unesco.org/education/uie/InternationalALW>). Slovenski TVU še vedno ostaja primer posnemanja vredne prakse v mednarodnem merilu. Tako bo letos organiziran prvi **Regionalni festival učenja Jugovzhodne Evrope**, sestavljen iz festivalov šestih držav (Albanije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Makedonije, Romunije in Slovenije). V jesenskem času bodo v teh državah, pa tudi na Hrvaškem ter v Srbiji in Črni gori, potekale mednarodne strokovne delavnice na temo različnih vidikov izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja, osrednji dogodek regionalnega festivala pa bo v Skopju od 16. do 19. oktobra. Tam se bodo zbrale delegacije iz naštetih osmih držav, ki jih sicer združuje sodelovanje v *projektu EBiS* v Paktu stabilnosti. Poleg srečanja pristojnih ministrov in konference na temo *Vseživljenjsko učenje in zaposlovanje* bo organizirana tudi razstava makedonskih in tujih izvajalcev izobraževanja odraslih, prikazani bodo primeri dobre prakse (Slovenija bo sodelovala z videopredstavitvijo treh primerov, opisanih v nadaljevanju), prireditev pa bodo obogatili tudi kulturni in družabni dogodki. Če upoštevamo dejstvo, da je še leta 2000, pred mednarodno EBiS delavnico v okviru TVU 2000, v regiji obstajal le slovenski TVU, Romunija in Bosna in Hercegovina pa sta v tem letu organizirali svoja prva festivala, smo lahko veseli razsežnosti vpliva, ki ga je naš TVU imel na širitev in krepitev tega gibanja. Slednje se z našim sodelovanjem v okviru **Socrates- Grundtvig** proj kta širi tudi na zahod – konkretnije, v Španijo. Tam bo letos novembra prvič organiziran festival učenja, in sicer na lokalni, regionalni

in nacionalni ravni. Skupaj s španskima partnerskima ustanovama izmenjujemo izkušnje in ideje še koordinatorji festivalov iz Bolgarije, Nemčije, Romunije in Slovenije. Več informacij o našem delovanju in njegovih rezultatih je mogoče dobiti na spletnih straneh <http://www.llw5.org>.

Zvonka Pangerc Pahernik, (zvonka.pangerc@acs.si), ACS

★ **Primeri medkulturnega in prekmejnega sodelovanja ter ustvarjalnega sprejemanja drugačnosti**

Zavedajoč se, kakšno animacijsko moč imajo zgledi, so se predstavniki sodelujočih držav v organizacijskem odboru Regionalnega festivala učenja Jugovzhodne Evrope 2003 (<http://www.inebis.org>) odločili, da izberejo in na skupni slovesnosti v Skopju predstavijo po dva ali tri primere dobre prakse iz vsake države udeleženke (Albanija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Makedonija, Romunija, Slovenija ter Srbija in Črna gora).

Na Andragoškem centru smo primere dobre prakse izbrali med prijavitelji, prispelemi na javni razpis za podelitev priznanj ACS za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja oziroma znanja drugih. Pri tem smo upoštevali dogovorjena merila, predvsem zahtevo, da so učne dejavnosti, projekti in dosežki namenjeni širjenju kulture miru, strpnosti, spoštovanja drugačnosti, mednacionalnega in medkulturnega sodelovanja, socialne vključenosti, zaposlovanja (posebno deprivilegiranih oziroma oseb s posebnimi potrebami) ter demokracije. Ni bilo težko izbrati, saj so primeri, ki vam jih v nadaljevanju predstavljamo, tako zgovorni, da kar kličejo po posnemanju!

★ **Marjan Pungartnik**

»Prostor za literarno izražanje moramo zagotoviti vsakomur! «

Marijan Pungartnik je človek dejanj, ki ne pozna predsodkov. Svojo zanimivo življenjsko pot je zastavil že v študentskih letih kot urednik za kulturo Radia Študent. Kasneje je sodeloval v uredništvih Tribune, Problemov, Časopisa za kritiko znanosti, Krta, Mentorja, Dialogov...

Piše pesmi, literaturo za otroke in gledališka besedila, je pa tudi prevajalec iz jezikov nekdanje Jugoslavije ter iz češčine, italijanščine in angleščine. Literarno izražanje, ustvarjanje in javno predstavljanje razume kot priložnost za medkulturni in mednarodni dialog ter za spoznavanje in spoštovanje drugačnosti. Temu cilju sledi tudi kot tajnik Zveze kulturnih društev Slovenije.

Razvil je model literarne delavnice, ki sloni na pogovoru o konkretnem literarnem besedilu, saj meni, da je jezik ključni element ozaveščanja posameznika. Model delavnice je zasnovan tako, da vključuje poleg elementov izobraževanja tudi možnosti preverjanja znanja, vendar tako, da s preverjanjem nikogar ne izključuje, temveč mu pomaga napredovati. Marsikomu pomaga do prve objave literarnih dosežkov. Delavnice vodi za mlade avtorje – začetnike, od leta 1992 pa tudi za osebe v tretjem življenjskem obdobju, predvsem ženske, saj so ga izkušnje prepričale, da so ženske tudi v Sloveniji še vedno zapostavljene in da marsikdaj prenašajo veliko duševno nasilje samo zato, ker skušajo biti drugačne. *»Sistem neguje predvsem večinsko kulturo, mi pa dajemo možnost tistim, ki so zapostavljeni,«* pravi. V literarne delavnice sprejema tudi ljudi, zaznamovane, ker so se zdravili v ustanovah za duševne bolezni oziroma zasvojenosti. *»Te ljudi skušamo čim bolj integrirati. Obiskujejo delavnice, tudi literarne večere imajo, in zgodi se, da prav zato dosežejo nadpovprečne rezultate.«*

Maribor je mesto ob meji. Tudi na občutljivo vprašanje nemške manjšine odgovarja Pungartnik z zahtevo po integraciji: *»Državljanom nemške narodnosti moramo omogočiti, da spregovorijo kulturno, ne le politično!«* Prostor v krovni organizaciji, ki jo vodi, je zagotovljen (priznanim in nepriznanim) manjšinam ter priseljencem: Nemcem, Romom, Srbom, Hrvatom, Judom, Bošnjakom, pa tudi Angležem.

★ Študijski krožek *Živimo med vami in z vami iz Slovenske Bistrice*

»Ljudska univerza nam je pomagala pri znanju jezika in pri lažjem vključevanju v okolje.«

Sprejemanja drugačnosti se lahko učimo tudi na zgledu iz Slovenske Bistrice. Na tamkajšnji Ljudski univerzi so ugotovili, da imajo udeleženke tečajev slovenskega jezika veliko težav pri vključevanju v javno življenje. Zato so pred dvema letoma ustanovili študijski krožek, namenjen osebam, priseljenim iz tujine. V njem udeleženke pridobivajo temeljno znanje o okolju, v katerem so si ustvarile svoj drugi dom. Ker se same težko dokopljejo do potrebnih informacij, vabi mentorica, Maja Kanop, na srečanja strokovnjake za socialna in pravna vprašanja, pa tudi predstavnike zavoda za zaposlovanje, saj udeleženke zanima, kakšne državljanske pravice imajo, ali jim pripadajo družinski dodatki za otroke, kakšne pravice imajo pri prestopanju meje, kam se lahko zatečejo v primeru težav, kako dobiti službo, kako se prijaviti na zavodu za zaposlovanje...

Na Ljudski univerzi Slovenska Bistrica so opazili tudi osebne stiske udeleženk, njihovo negotovost v novem okolju, v katerem niso imele svojega kroga prijateljev in sorodnikov. Zato so srečanja odprli tudi za druženje, kjer so bili lahko prisotni tudi otroci, in tako se je spletlo marsikatero prijateljstvo. Udeleženka krožka, Tatjana, pravi takole: *»Dobila sem nove prijateljice različnih narodnosti, saj smo tečaj obiskovala dekleta iz Hrvaške, Romunije, Bosne, Rusije, jaz in Irina pa sva iz republike*

Saha-Jakutije. Ljudska univerza nam je veliko pomagala pri znanju jezika in pri lažjem vključevanju v okolje.»

Na krajših izletih po okolici so članice krožka seznanili z življenjem v občini, z naravnimi lepotami ter z zgodovinskim in kulturnim izročilom. Da je človek lahko samozavesten, pa mora spoštovati in ohranjati tudi lastne narodne in duhovne korenine, zato so na srečanjih nekaj časa namenile medsebojnemu spoznavanju - udeleženke so lahko predstavile svojo domovino, njene etnografske, kulturne in naravne znamenitosti - in se veselile bogastva raznolikosti.

Dosežke krožka in posamezne udeleženke so predstavili v lokalnih sredstvih obveščanja. Tako so dosegli, da zdaj občani z večjim razumevanjem sprejemajo priseljene osebe.

★ **Ustvarjalno prekmejno sodelovanje Vitre, Centra za uravnotežen razvoj Cerknica, in Eko Liburnije, zadruga za razvoj eko-turizma, ekološkega kmetijstva in za zaščito okolja z Reke**

Sodelovanje med Vitro in Eko Liburnijo, v katerega so pritegnili tudi agencijo Porin, se je začelo že pred petimi leti. Na pobudo Vitre sodeluje Eko Liburnija že vsa leta tudi v programih slovenskega festivala učenja – TVU. Skupaj razvijajo zanimive projekte, predvsem s področja trajnostnega razvoja podeželja, deloma v Sloveniji, deloma v Gorskem Kotarju. Gre za obliko sodelovanja neprofitnih, nevladnih organizacij, ki se ne ozira na meje. Njihovo vodilo je Obmejno je brezmejno.

Eko Liburnijo je njen predsednik, *Ranko Tadić*, takole predstavil: *»Smo nevladna organizacija, ki združuje pravne osebe, podjetja, organizacije in državljanke, ki izvajajo okolju prijazne projekte s področja eko-turizma, ekološkega kmetijstva, uslužnostnih dejavnosti in trajnostnega razvoja podeželja. V sodelovanju z Vitro smo izvedli že vrsto projektov, koristnih za ljudi z obeh strani reke Kolpe. Pri tem vsa leta sodeluje tudi Porin. Njihovi strokovnjaki usposablja ljudi za samozaposlitev, kar odpira možnosti za življenje na območju, kjer ni delovnih mest. Ustvarjajo nove podjetniške ideje, jih pretvarjajo v podjetniške programe, informirajo in izobražujejo.»*

Skupaj bodo lahko uresničili še marsikaj, kar bo olajšalo in obogatilo življenje ljudi ob slovensko-hrvaški meji. Sodelovanje se še vedno razvija, saj nenehno iščejo nove možnosti. Avgusta so izvedli mednarodni poletni tabor v Gorskem Kotarju. Za Vitro kot koordinatorja je bil to prvi tabor zunaj meja Slovenije. S skupnim projektom *Mentorstvo v nevladnih organizacijah* so kandidirali za sredstva pri Evropski uniji, pripravljajo program prireditev v TVU 2003, odprti pa so tudi za povsem nove izzive.

O dosežkih izbranih primerov dobre prakse smo na Andragoškem centru posneli reportažne zapise in jih zmontirali v nekajminutni videofilm, ki ga bomo predstavili

na skupni prireditvi Regionalnega festivala učenja Jugovzhodne Evrope v Skopju (16. – 19. oktober 2003), pa tudi na prvem festivalu učenja v Španiji (21. – 22. november 2003).

Slavica Borka Kucler (slavica.borka.kucler@acs.si), ACS

Organizacija dela za projekt Teden vseživljenjskega učenja 2003 na Andragoškem centru Slovenije

Delovne skupine za pripravo TVU 2003:

Nacionalna koordinacija: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, nacionalna koordinatorica TVU

- Konceptualno-razvojne naloge - Zvonka Pangerc Pahernik, vodja
- Sodelovanje z izvajalci - Zvonka Pangerc Pahernik, vodja
- Nacionalna promocija TVU - Slavica Borka Kucler, vodja
- Mednarodno sodelovanje - Zvonka Pangerc Pahernik, vodja

Sodelujejo:

Olga Drogenik (TVU-Grundtvig, vodja)

David Fartek (celostna grafična podoba TVU)

Nevenka Kocijančič (TVU-Novičke in spletna stran TVU, urednica)

Franci Lajovic, T Niansis (spletna stran TVU, e-promocija, vodja)

Prireditve ACS v TVU: Slavica Borka Kucler, koordinatorica prireditev ACS v TVU

- Priznanja ACS 2003 - Darka Kovič, vodja
- Slovesno odprtje TVU 2003 - Nevenka Kocijančič, vodja
- Andragoški kolokvij - Marko Radovan, vodja

Sodelujejo:

Zdenka Birman Forjanič (priznanja ACS, slovesno odprtje)

Olga Drogenik (priznanja ACS)

Slavica Borka Kucler (priznanja ACS – predstavitev dobitnikov in stiki z javnostmi)

Franci Lajovic, Niansis d.o.o. (spletne strani za vsa področja)

Vida A. Mohorčič Špolar (izbor dobitnikov priznanj ACS 2003; andragoški kolokvij, programski odbor)

Darijan Novak (slovesno odprtje)

Marjetka Petelin (andragoški kolokvij, slovesno odprtje)

Mateja Pečar (andragoški kolokvij, organizacijski odbor)
Neda Đorđević (andragoški kolokvij, organizacijski odbor)

Pomembnejši datumi

Srečanje izvajalcev in koordinatorjev TVU 2003	23. september
Prva objava spletnega koledarja prireditev TVU 2003	6. oktober
Nacionalna novinarska konferenca	9. oktober ob 10. uri
Objava končne verzije spletnega koledarja prireditev TVU 2003	10. oktober
Slovesno odprtje TVU 2003	10. oktober ob 11. uri
Teden vseživljenjskega učenja 2003	13. do 19. oktober
7. andragoški kolokvij	17. in 18. oktober
Zbiranje anket o izpeljavi TVU 2003	do 15. novembra
Prednovoletno srečanje izvajalcev in koordinatorjev TVU 2003	11. december (ali januar 2004)

V naslednjih TVU Noviškah preberite:

Poročilo in analiza TVU 2003

Povežite se z nami prek TVU-razpravljalnice:

<http://tvu.acs.si/razprava/>

